

Milja Issakainen

Ihmisen iltapäivä

Muistelmat

Pilot-kustannus Oy 2008

LOKAKUU

Kuolenko minä?

Se kysymys tuli kuin kuiskauksena huuliltani.

Ajatus oli kiertänyt uudelleen ja uudelleen samaa rataa, aamusta iltaan ja illasta aamuun. Yölläkin, jos ei nukuttanut, nousi esiin kysymys: kuolenko minä?

Minulla oli syyni huoleen. Olin edellisenä keväänä tietämättäni sairastanut aivojen verenkiertohäiriön. Yöllä särki kovasti vasenta puolta päästä, ja seuraavina päivinä havaitsin, että sanojen muodostaminen oli hankalaa. Kieli oli kankea ja suussa epätavallisen paljon sylkeä. Aterialla keittoa syödessäni ihmettelin, miksi liemi pyrki valumaan pois toisesta suupielestäni?

Tämä oli uutta. Tämä säikäytti. Tällaistaako olisi vanhuus ja sairaus? Tutulle lääkärille tätä kerroin ja itkin, kun en osaa enää ässää sanoa. Lääkäri tutki, käski näyttämään kieltä ja irvistämään niin pahasti kuin osasin. Varmaa diagnoosia ei saatu selville. Lääkäri arveli kasvohermon halvausta. Lääkkeeksi hän antoi injektiona kortisonia. Muuta hoitoa ei olisi.

Tiesin, mitä kasvohermon halvaus tarkoitti. Suu menisi viinon, ja pahimmassa tapauksessa silmiäkään ei saisi kiinni.

Siitä alkoi jokapäiväinen oman ulkomuodon tarkkailu. Helppotti, kun näitä uusia oireita ei ilmennyt.

Runsaan kuukauden kuluttua tilasin ajan neurologian erikoislääkäriltä, joka lähetti minut pään magneettikuvaukseen. Kuvauk-

sen tulos oli erittäin hyvä, vain vähäistä limakalvoturvotusta löytyi oikeassa korvalokeristossa ja poskiontelossa. Lääkäri iloitsi, ettei aivojen verenkiertohäiriötä löytynyt, eikä dementiaakaan tule tällaisten kuvien perusteella, käski mennä kotiin, ja tulla uudelleen kymmenen vuoden kuluttua!

Kun puheeni yhä takelteli, lääkärin johtopäätökseksi tuli, että jokin verenkiertohäiriö minulla on ollut, vaikka sitä ei enää näkynyt kuvissa. Pitäisi vain hoitaa hyvin itseänsä, karttaa eläinrasvoja ja syödä kasvis- ja kala-aterioita. Verenpaineen ja kolesterolin seuranta ja lääkkeiden säännöllinen nauttiminen olisi tehtävä huolellisesti.

Halusin lisää tietoa sairaudestani. Kirjahyllyssäni seisoivat sulassa sovussa kaikki sairaanhoitajien koulutuksessa käytettävät oppikirjat. Tosin niiden tiedot olivat jo vanhoja, mutta uutta ja ajankohtaista tietoa löytyi roppakaupalla internetistä, josta tutkin tarkasti sairauteni syitä ja seurauksia.

Tulin vakuuttuneeksi, että minulla on todellakin ollut ohimevä aivoverenkierron häiriö TIA (transient ischaemic attack, TIA). Verisuoniahtautuma tai verihyytymä oli aiheuttanut hetkellisen häiriön, jolloin osa aivosoluistani jäi ilman happea ja glukoosia ja tuhoutui.

Minulle selvisi, että aivot eivät halvaannu, vaan se kehon osa, jota ohjaava alue aivoissa on vaurioitunut. Minulle vaurio oli tullut puheen alueelle.

Nyt minulle selvisi moni muukin asia. Ylenpalttisen syljenerityksen syynä oli nielemisvaikeuteni ja turhan itkeskelyn aiheuttivat tunne-elämän häiriöt, jotka nekin kuuluivat TIA:n oireisiin.

Luin taudin ennusteesta. TIA-kohtaus voi olla merkki uhkaavasta aivoinfarktista. TIA:n sairastaneista sairastuu aivoinfarktiin vuoden sisällä noin 10 % ja viiden vuoden sisällä 25-40 %. On todettu, että 50-70 %:lla aivoinfarktipotilaista on ensiksi ollut TIA:n oireita.

Aivoinfarkti oli minulle pelottava sana, pelottava siksi, että siihen voi kuolla. Kuolemaa en varsinaisesti omalla kohdallani pelännyt, vaan sitä, jos joutuisin loppuiäksi vuoteeseen toisten autettavaksi.

Yö oli ajattelun aikaa. Vierelläni nukkui Eero, rakas aviomieheni, jonka olin löytänyt vasta vanhoilla päivilläni. En uskonut, että rakkaus vielä tulisi minun elämäni, mutta niin vain kävi, että eräänä kirpeänä talvipäivänä eteeni asteli mies, joka kertaheitolla vei minun sydämeni. Olen syvästi kiintynyt häneen, vaikka erimielisyyksiäkin on. Tiedän, että olen myös miehelleni rakas. Mies on menettänyt ensimmäisen vaimonsa lyhyen sairauden jälkeen ja sitten löytänyt minut. Nytkö tulisi sama kohtalo uudellekin vaimolle?

Kun tätä ajattelin, silmäni kyyneltyivät. Tuntuisi kohtuuttomalle, että Eero jäisi taas yksin. En, en mitenkään soisi rakkaimmalleni sellaista kohtaloa, mutta pitäisikö minun sittenkin valmistaa häntä, kertoa, millainen on ennusteeni.

En voinut asiaa enää salata. Eräänä iltana kutsuin Eeron luokseeni. Itkuun purskahtaen kerroin tilanteeni, kerroin senkin, miten edellisenä yönä olin kamppaillut Jumalani kanssa ja pyytänyt, että saisin vielä edes yhden vuoden lisää, ettei hän heti jäisi yksin.

Asian kuultuaan Eero ei virkkanut mitään, istui vain hiljaa ja allapäin, ja lähti sitten äänettömästi pois. Vaikka näin ja koin, miten yksin mies oli, en voinut mennä häntä lohduttamaan, koska se tuntui minusta sillä hetkellä kuin kuoleman syleilyltä.

Kun menin mieheni jälkeen makuuhuoneeseen, hän oli jo vuoteessa nukkumassa. Riisuuduin hiljaa ja aioin mennä omalle paikalleni. Katsahtaessani häneen näin hänen ojennetut käsivartensa, kuulin hänen ujon ja hymyilevän kutsunsa: ”Tulehan nyt vähän!”

Se oli kummallekin lämmin syli. Mitään ei puhuttu, kuumat kyyneleeni vain kostuttivat Eeron paljasta olkapäätä. Se oli elä-

män syleily. Vielä oli toivoa. Vielä oli hymyä ja hyvää mieltä. Elämä ei ollut vielä eletty.

Uusi päivä valkeni toiveikkaana. Yhtä asiaa pitäisi vielä yrittää.

Olin lukenut internetistä, että puhehäiriöön tarvitaan kuntoutusta, puheterapiaa. Ehkä siitä olisi hyötyä minullekin. Lääkäri ei ollut sitä suositellut. Miksi? Olinko minä – potilas – jo liian vanha? Pitäisikö yhteiskunnan varoja säästää nuoremmille? Eikö vanhalle ihmiselle riittäisi jo vähempi kuntoutuminen? Ja ilkeäisikö sitä puheterapiaa mennä edes pyytämään?

Luettelini mielessäni puheterapian tarpeeni. Pahinta oli se, kun itse vierastin omaa ääntäni. Se oli kolkko ja epäselvä. Ei ollut entistä puheen pehmeyttä ja sointua. Ei voinut sirkutella kuten ennen. Sanat piti lausua verkalleen, jos mieli tulla kuulluksi. Voi, miten mukavaa olisi saada ääntään edes vähän paremmaksi. Kun tätä kerran valittelin Eerolle, mies sanoi, että hänelle kyllä kelpaa tällainenkin.

Puheterapian vaatimukset eivät siis tulleet ulkopuoleltani. Ne nousivat minun omasta sydämeistäni. Kysymys oli yhden vanhan ihmisen elämänlaadusta.

Vasta myöhemmin selvisi, että puhevaikeuteni ei johtunut verenkiertohäiriöstä, vaan jostakin vielä pahemmasta sairaudesta.

MARRAS - JOULUKUU

1.

Marraskuun aurinko pilkistää iloisesti kirkastuvalta taivaanrannalta. Kurkistan ikkunaan paremmin nähdäkseni. Lahden poukama on jo vaaleassa jääriitteessä, mutta kauempana selällä vesi aaltoilee vielä vapaasti. Tummat ja äkäiset vihurinpuuskat työntävät vaahtopäisiä aaltoja edellään. Ja vettä riittää! Kun yksi aalto on heitetty menemään, toinen jo kiirehtii perässä ja kolmas ja neljäs... Sekoan jo laskussa.

Lunta on satanut pellolle ja puutarhaan. Koko tienoo näyttää olevan talven rauhassa, vain traktorin pyörien jättämät säännölliset kaarrokset kuvastuvat vielä ohuen lumen alta. Ne kertovat omaa kieltään syksyisestä maamiehen uurastuksesta. Jokunen yksinäinen talven lintu lehahtaa ikkunan takana.

Olen istahtanut kirjoituspöytäni ääreen. On rauhallinen hetki päivästä. Eero sanoi menevänsä nikkaroimaan verstaaseensa.

Tänään on mieleni valoisa. Juuri äsken sain tilattua lääkärin vastaanottoajan puheterapian saantia varten. Siihen tosin menisi vielä monta viikkoa, mutta onhan asia kuitenkin jo alulla.

Tuttu kirjoittaja-ystävä ilahduttaa puhelinsoitollaan. Ilahtuu, kun kuulee, että minulla on kirja tulossa. Hänellä itselläänkin

on käsikirjoitus valmiina, on ollut jo monta vuotta, mutta pelkää omakustanteen kalleutta, eikä tiedä, kenelle sitä tarjoaisi kustannettavaksi.

Olen lukenut hänen käsikirjoituksensa. Se on omaelämäkerrallinen muistelu, muistelu järkyttävästä lapsuudesta, sellaisesta, jota ei uskoisi olevan olemassa. Ihme, että sellaisen lapsuuden kokenut on selvinnyt tasapainoon elämässään. Mutta Aino on selvinnyt. Hän on nyt puoliso, äiti ja isoäiti, joka jaksaa rakastaa ja antaa anteeksi. Hän on jaksanut antaa anteeksi heillekin, jotka tekivät helvetin hänen lapsuudenkodistaan. Aino sanoi kirjoittaessaan kokeneensa, että kun hän pani tuskansa paperille, se ei ollut enää hänessä, vaan hänen ulkopuolellaan. Oli helpompi katsella asioita vierestä, mutta unohtaa niitä ei voi.

Minun kirjoitukseni ovat erilaisia. Minulla ei ole elämän pahuudesta omakohtaisia kokemuksia. Olen saanut kasvaa vakaan kristillishenkisessä, rakastavassa kodissa. En ole nähnyt juoppoutta, en väkivaltaa, ei ole käytetty rumaa kieltä. Naimisiinkin olen päässyt tai joutunut samanhenkisen miehen kanssa samanhenkiseen perheeseen. Elämä on kohdellut minua tähän mennessä hellin käsin.

Aion puhdistaa pöytäni. Se tarkoittaa sitä, että tekemättömät työt pitäisi saada tehdyksi.

Ensiksi mielessä kangastaa kirjoituspöydän laatikoiden järjestely. Kuitit ovat hujan hajan laatikoiden pohjalla. Onneksi kaikki laskut on maksettu. Niissä asioissa olen hyvin tarkka. Eeron kanssa me kumpikin hoidamme omat laskumme. Minulakin niitä riittää. On entisen kodin yhtiövastike, on kesämökin verot, on auto- ja muut vakuutukset. Olen suunnitellut laittavani paperinsa järjestykseen siten, että ne olisivat tarvittaessa helpos-ti saatavilla.

Testamentin olen kirjoittanut jo aikoja sitten. Sitäkin pitäisi tarkistaa. Pitäisikö ehkä näyttää asiantuntijalle ja kysyä, onko testamentti laillinen ja oikein kirjoitettu?

Kaikki taloudelliset asiat olemme siis Eeron kanssa sopineet valmiiksi. Niistä on mustaa valkoisella. Emme peri toisiamme, mutta minulla on monta ihmistä, joita haluaisin muistaa. Oman väen lisäksi haluaisin muistaa rakkaita sisaruksiani ja heidän perheitään. Paljon on ollut kanssakäymistä kummilasten kanssa. Olen heitä muistanut nimi- ja syntymäpäivinä ja muina merkkipäivinä, ja kummilapset ovat vuorostaan muistaneet minua.

Mielessäni on kummityttö Mirja, joka kiitti kortissaan siitä, miten Eeva-kummi oli häntä auttanut ja tukenut jossakin elämänsä vaiheessa. Ja kummipoika Tapani totesi kerran hänen syntymäpäivillään, miten Eeva-kummi on näyttänyt hänelle toisenlaisen elämän mallin, uskovaisen ihmisen elämän mallin. Poika oli kokenut sen myönteisenä.

Se tunnustus pani minut hiljaiseksi.

Seuraava valkeneva päivä oli lauantai.

Miten päivät voivat olla niin erilaisia? ajattelin apeana. Eilen oli seesteisyyden päivä, rakkauden päivä, valon ja onnen päivä. Tämä päivä valkeni hiljaisena, puhumattomana, vihan ja kaunan päivänä, sillä aviomiehelläni ja minulla sukset olivat pahasti ristissä.

Riita alkoi illalla aivan mitättömästä asiasta.

Meillä oli aikeissa tehdä itse joulukorttimme. Meillä oli jo runsaasti erilaista materiaalia, oli käteviä näpsyttimiä, joilla voisimme leikellä paperista ja olkilevyistä enkeleitä, tähtiä, lumihiutaleita.

Yhtäkkiä Eero keksi, että sellaisia kuvioita voisi tehdä tuohestakin. Hän haki kauniita tuohilevyjä ja pyysi minua panemaan ne painon alle, jotta kuivuessaan suoristuisivat.

Tein työtä käskettyä, mutta kun Eero tuli tupaan, painot eivät olleet hänen mieleisiään. Eero suuttui, sanoi, että taas olen ollut saamaton, en tehnyt, niin kuin olisi pitänyt tehdä.

Loukkaannuin. Pahinta oli sana: taas! Taasko olin tehnyt väärin? Milloin muulloin, joka nyt piti vetäistä esille? Omasta mie-